

บทที่ 1

บทนำ

“การค้าชาย” นับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญของสังคมมนุษย์ เป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน โดยอาจแลกเปลี่ยนด้วยสิ่งของกับสิ่งของ หรือสิ่งของกับเงิน เพื่อนำสิ่งของหรือวัตถุดิบเหล่านั้นมาใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั่นเอง ประเทศไทยมีการทำการค้าระหว่างประเทศมานานแล้ว ซึ่งการค้าระหว่างประเทศนั้น นับเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้อย่างมาก ดังที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2551 : ระบบออนไลน์) กล่าวว่า การค้าชายแดนเป็นการค้าระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนระหว่างประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีถิ่นที่อยู่คนละประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องมีสัญญาการค้าระหว่างกัน สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน โดยใช้เวลาสั้นๆ การค้ากระทำทั้งการค้าที่ผ่านและไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร เนื่องจากการเคลื่อนย้ายสินค้าทำได้ง่ายและยากต่อการควบคุม สำหรับภาคเหนือตอนบนหลายจังหวัดมีพื้นที่ติดกับประเทศต่าง ๆ มีการค้าชายแดนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่การขยายการค้าไปยังนานาประเทศมักติดขัดด้วยเรื่องของภาษาที่ใช้ในการอธิบายสินค้าเพื่อมุ่งใจผู้ซื้ออันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าและความเป็นสากล

1. ที่มาและความสำคัญ

กล่าวได้ว่า จังหวัดที่มีเขตติดต่อการประเทศเพื่อนบ้านจะมีโอกาสทางการตลาดในการทำการค้าชายแดนได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือตอนบน อันได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดลำปาง เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีชายแดนใกล้ชิด หรือติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้การค้าชายระหว่างชายแดนมีสถิติที่สูงมาก ดังที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2551 : ระบบออนไลน์) กล่าวว่า ภาคเหนือทำการค้าชายแดนกับประเทศพม่า ลาวและจีนตอนใต้ เนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกับพม่าและลาวประมาณ 2,103 กิโลเมตร รวมทั้งสามารถค้ากับจีน (ตอนใต้) (มณฑลยูนนาน) ผ่านทางแม่น้ำโขง บริเวณอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การค้าชายแดนภาคเหนือ-พม่า ภาคเหนือ-ลาว และภาคเหนือ-จีน (ตอนใต้) กระทำใน 2 รูปแบบคือ การค้าผ่านพิธีการทางศุลกากร (การค้าในระบบ) และการค้าไม่ผ่านพิธีการ

ศุลกากร (การค้านอกระบบ) โดยการข้ามพื้ทางศุลกากร มูลค่าการค้ากับพม่าในปี 2549 มีสัดส่วนสูงมาก คือ ร้อยละ 69.5 ของมูลค่าการค้าชายแดนโดยรวมของภาคเหนือ รองลงมาได้แก่ การค้าชายแดนกับจีน (ตอนใต้) และลาว ซึ่งมีสัดส่วนลดหลั่นลงมา คือร้อยละ 21.3 และร้อยละ 9.2 ตามลำดับ โดยภาคเหนือได้ศุลกากรค้ากับพม่า ลาว และเริ่มได้ศุลกากรค้ากับจีน (ตอนใต้) ในปี 2542 เป็นต้นมา

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ภาคเหนือตอนบนทำการค้าชายแดนระหว่างประเทศ พม่า จีนตอนใต้ และลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ที่มีการพัฒนาและมีตัวเลขที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการตกลงความร่วมมือของกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great Maekong Subregion; GMS) ซึ่งเป็นการตกลงความร่วมมือของกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เป็นหนึ่งในความพยายามที่จะสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และพัฒนาระบบ โลจิสติกส์ เพื่อให้กลุ่มประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เวียดนาม กัมพูชา และมณฑลยูนนานของประเทศจีนสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor, NSEC) เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ของความร่วมมือของ GMS ประกอบด้วย ระเบียงเศรษฐกิจย่อย 3 เส้นทาง ได้แก่ (1) เส้นทาง กรุงเทพฯ – Kunming (2) เส้นทาง Kunming – Hanoi – Haiphong และ (3) เส้นทาง Hanoi – Hanoi – Hanoi ซึ่งในที่นี้เส้นทางกรุงเทพฯ – Kunming เป็นเส้นทางที่ผ่านสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือเส้นทางลำน้ำโขง (เนื่องจากไทยไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศจีน) การค้าชายแดนภาคเหนือ-จีน (ตอนใต้) เป็นการค้ากับมณฑลยูนนาน เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2537 โดยใช้เส้นทางเรือในแม่น้ำโขง ผ่านด่านฯ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย ดู่เมืองเชียงรุ่งหรือเมืองซือเหมา เขตปกครองตนเองสิบสองปันนา มูลค่าการค้าในปี 2541 มีเพียง 386.1 ล้านบาท เนื่องจากอยู่ในระยะเริ่มต้นและการขนส่งสินค้าโดยใช้เส้นทางในแม่น้ำโขงไม่สามารถทำได้ทุกฤดูกาล มูลค่าการค้าในปี 2549 เท่ากับ 5,197.8 ล้านบาท เป็นการส่งออก 4,108.2 ล้านบาท และนำเข้า 1,089.6 ล้านบาท สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พืชผล ผลิตภัณฑ์ยาง สินค้าอุปโภคบริโภค และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม สินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ ผักและผลไม้ เฟอร์นิเจอร์ไม้ และผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551 : ระบบออนไลน์)

จะเห็นว่าสินค้าสำคัญประเภทหนึ่งที่ส่งออกสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ คือ เฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งถือเป็นงานหัตถกรรมที่สำคัญของเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบนที่ได้รับค่านิยมจากผู้บริโภคในจีนตอนใต้ โดยเฉพาะที่เมืองคุนหมิง เพราะเนื่องจากคุณภาพของสินค้า และรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค กล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยประเภทไม้ของไทยนั้นมีศักยภาพที่จะสามารถส่งออกสู่ตลาดจีนตอนใต้ได้ รวมไปถึงศักยภาพการผลิตสินค้า

หัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ที่ยังมีสินค้าอีกหลากหลายชนิดที่สามารถพัฒนาสู่ตลาดจีนตอนใต้ได้ ซึ่งการพัฒนาสินค้างานหัตถกรรมของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้นั้น จะสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้เป็นอย่างมาก อีกทั้ง ยังสามารถช่วยผู้ประกอบการงานหัตถกรรมในภาคเหนือตอนบนให้สามารถดำเนินธุรกิจ และพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออกของผู้ประกอบการได้ เพื่อให้คนในท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้เลี้ยงชีพตนเอง และนำรายได้เข้าสู่ประเทศ ดังนั้นการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ด้วยการจัดทำศัพทานุกรมการค้าระหว่างประเทศฉบับภาษาอังกฤษ นอกจากจะเป็นการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรม 10 สาขา ของชุมชนแล้ว ยังเป็นการประสานกับผู้นำชุมชน เพื่อศึกษา พัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้ ตลอดจนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้วยการรวมตัวโดยให้ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม ยอมรับด้านถ่ายทอดกลวิธีการให้ความรู้ ข้อมูลเชิงทักษะจากนักวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการงานหัตถกรรมท้องถิ่น 10 สาขาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สำหรับการเตรียมตัวรับสถานการณ์การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และเพื่อตอบสนองกิจกรรมการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ที่มีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็วอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างศัพทานุกรม (Wordbook) สินค้าหัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน อันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าของสินค้า
2. เพื่อใช้กระบวนการสร้างศัพทานุกรม (Wordbook) ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมของภาคเหนือตอนบนสู่สากล
3. เพื่อใช้กระบวนการเรียนการสอนด้วยการวิจัยลงสู่ชุมชนด้วยการสร้างศัพทานุกรม (Wordbook) สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

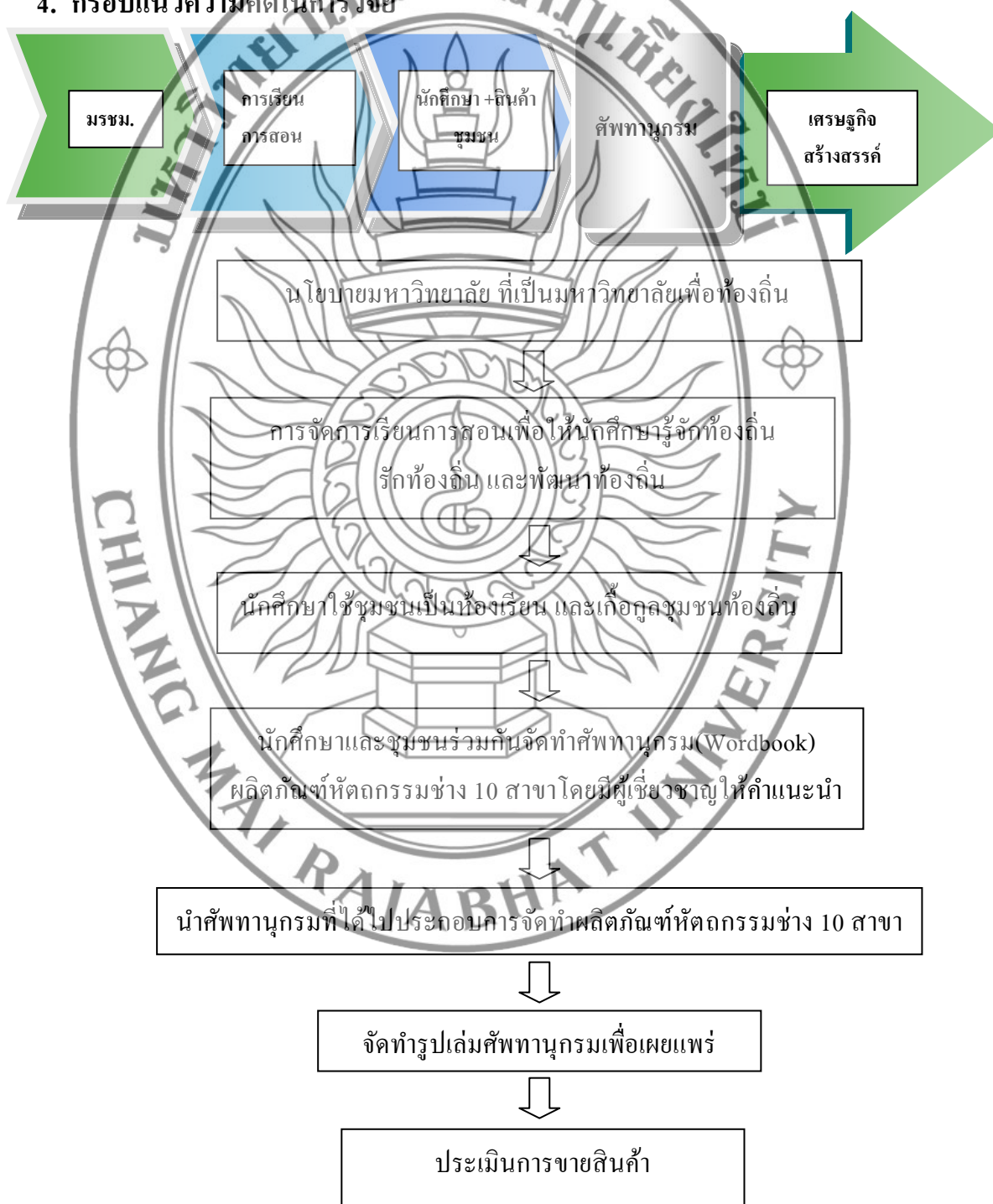
3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่การค้าชายแดนสินค้างานหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย - จีนตอนใต้
2. ขอบเขตด้านประชากร/ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สินค้าชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา รวมถึง กลุ่มผู้ผลิต ผู้บริโภคในจีนตอนใต้
3. ขอบเขตด้านเนื้อหาของศัพทานุกรม (Wordbook) ได้แก่ สินค้าหัตถกรรม 10 สาขาของชุมชนสู่ตลาดชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ได้แก่ งานหนัง งานกระดาษ งานผ้าทอ งานโลหะ งานไม้

แกะสลัก งานเครื่องเงิน งานเครื่องรักเครื่องเงิน งานจักสาน เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ และงานศิลปะประดิษฐ์

4. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี 7 เดือน (ธันวาคม 2555 - กรกฎาคม 2557)

4. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างศัพท์พจนานุกรม ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ และลงพื้นที่สำรวจแหล่งผลิตในพื้นที่วิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ ได้มาสรุปเป็นองค์ความรู้ในการสร้างศัพท์พจนานุกรมสินค้าหัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือ ตอนบน อันจะนำไปสู่การขยายสินค้าสู่ชายแดนไทย-จีนตอนใต้ นอกจากนี้จะสามารถนำ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาและการสร้างศัพท์พจนานุกรมไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พร้อมจัดทำ ฐานข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาค้นคว้าภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

5. นิยามศัพท์

5.1 ศัพท์พจนานุกรมการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ (Word book of Border Trade) หมายถึง การรวบรวมรายชื่อผลิตภัณฑ์ชุมชน 10 หมวด จากงานวิจัย เรื่อง “การประยุกต์พระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรม 10 สาขาของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน” ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนดังกล่าวได้ขยายการค้าสู่ชายแดน ไทย – จีนตอนใต้

5.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มา จากประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอด จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม

5.3 การพัฒนาสินค้า (Product Development) หมายถึง การปรับปรุงผลิตภัณฑ์โดย การปรับเปลี่ยน ดัดแปลงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมให้มีความแปลกใหม่ สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดมากขึ้น

5.4 การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ (Border Trade) หมายถึง การนำสินค้าออกสู่ตลาด ตามเส้นทางกลุ่มชาติลุ่มน่านของประเทศจีน

5.5 ผลิตภัณฑ์ชุมชน 10 หมวด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ผ้า ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ผลิตภัณฑ์หวาย ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ศิลาดล ผลิตภัณฑ์กระดาษ และผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

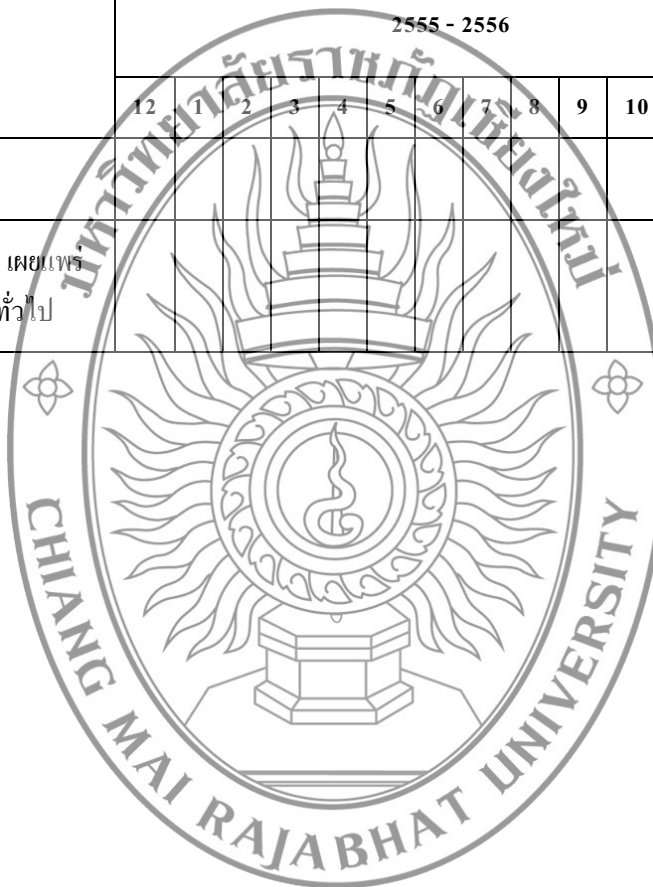
5.6 การเพิ่มมูลค่าของสินค้า หมายถึง การนำแนวคิดต่าง ๆ มาสร้างสรรค์สินค้า การนำ วัตถุดิบมาดัดแปลง หรือ การจัดทำบรรจุภัณฑ์เพื่อดึงดูดใจและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

6. ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลา 1 ปี 7 เดือน (ธันวาคม 2555 – กรกฎาคม 2557)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	2555 - 2556												2557								
	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดย การศึกษาภาคเอกสาร																					
2. สืบค้นพื้นที่เป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ																					
3. นำข้อมูลที่ได้มาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว																					
4. ผู้วิจัยและนักศึกษาศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเพื่อนำข้อมูลมา จัดทำร่างร่างศัพท์พจนานุกรม																					
5. ดำเนินการจัดทำร่างศัพท์พจนานุกรมและสรุปผล เพื่อส่งให้ผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบข้อมูล																					
6. นำศัพท์พจนานุกรมไปให้ผู้ประกอบการทดลองใช้																					
7. ประเมินผลการใช้ศัพท์พจนานุกรม																					

ขั้นตอนการดำเนินงาน	2555 - 2556												2557							
	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7
8. จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์																				
9. จัดทำเอกสารเผยแพร่ บทความ และ เผยแพร่ ผลงานวิจัยสู่สาธารณชนและบุคคลทั่วไป																				

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

7.1 ได้ศัพท์พจนานุกรมสินค้าหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ที่มีภาพประกอบ คำบรรยาย และเรื่องราวของสินค้า

7.2 ได้คำบรรยายสินค้าภาษาอังกฤษเพื่อนำไปประกอบในบรรจุภัณฑ์ของสินค้าชุมชน

7.3 นักศึกษาและชุมชนเกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

7.4 ได้พัฒนาศักยภาพนักศึกษาในด้านการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

7.5 ศัพท์พจนานุกรมสินค้าหัตถกรรม 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และของประเทศ

7.6 ได้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่งานหัตถกรรม 10 สาขา ให้แก่ผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาหาความรู้ ต่อยอดภูมิปัญญาทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและพัฒนารูปแบบสินค้าตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป

7.7 ศัพท์พจนานุกรมช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้ด้านประวัติความเป็นมาและด้านภาษาจีนและภาษาอังกฤษ

